

Wystąpienie JM Rektora Uniwersytetu Warszawskiego
Prof. dr hab. Katarzyny Chałasińskiej-Macukow

**PIĘCDZIESIĘCIOLECIE
KATEDRY BIAŁORUTENISTYKI
NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM**

Szanowni Państwo!

Pragnę podziękować organizatorom Konferencji za zaproszenie. Taka wizyta jest znakomitą okazją do bliższego poznania Katedry Białorutenistyki. Gratuluję organizatorom tytułu Konferencji. Wykorzystam ten tytuł w swoich wystąpieniach, ponieważ „droga ku wzajemności” jest potrzebna, a nawet konieczna w naszej rzeczywistości. 50 lat to nie dużo i zarazem bardzo dużo. Dla Katedry Białorutenistyki to całe jej życie. Chciałbym dziś pogratulować pracownikom Katedry Białorutenistyki i Panu Dziekanowi licznych osiągnięć w ciągu minionego pięćdziesięciolecia. A teraz przybliżę zebranym historię Katedry.

Katedra Białorutenistyki jest jednostką naukowo-dydaktyczną na Wydziale Lingwistyki Stosowanej i Filologii Wschodniosłowiańskich Uniwersytetu Warszawskiego. Powołana do życia w roku 1956 jako Zakład Filologii Białoruskiej, w roku 1977 została przekształcona decyzją Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w Katedrę Filologii Białoruskiej, a następnie – w 2005 roku – w Katedrę Białorutenistyki.

Inicjatorem powołania do życia, organizatorem i wieloletnim kierownikiem Zakładu, a później Katedry, była prof. dr hab. Antonina Obrębska-Jabłońska – wybitna sławistka, autorka licznych prac z zakresu językoznawstwa słowiańskiego, a jej następczynią – ceniona białorutenistka i polonistka prof. dr hab. Elżbieta Smułkowa, badaczka polsko-białorusko-litewskiego pogranicza językowego. W latach 1975–2004 Katedrą kierował prof. dr hab. Aleksander Barszczewski – historyk literatury, folklorysta, badacz polsko-białoruskich związków literackich oraz białoruskiego piśmiennictwa emigracyjnego. W r. 2004 funkcja kierownika Katedry Białorutenistyki została powierzona dr hab. Mikołajowi Timoszkowi, prof. UW prowadzącemu badania w zakresie leksykologii i leksykografii białoruskiej i rosyjskiej.

Od chwili powstania, na przestrzeni 35 lat Katedra Filologii Białoruskiej Uniwersytetu Warszawskiego była jedyną uniwersytecką pla-

cówką naukowo-dydaktyczną poza granicami Białorusi. Fakt ten sprzyjał staraniom Polaków o otwarcie polonistyki na uczelniach białoruskich (Uniwersytety Państwowe w Mińsku, Brześciu i Grodnie). Katedra Białorusistyki w ciągu 50-letniej działalności może poszczycić się licznymi dokonaniem, które miały istotny wpływ na rozwój myśli białorusistycznej w Polsce. Zaowocowały one powstaniem Katedr Filologii Białoruskiej w innych ośrodkach uniwersyteckich (Białystok, Lublin), ukazaniem się znacznej liczby publikacji, analizujących różne aspekty stosunków polsko-białoruskich, wzrostem zainteresowania studiami białorusistycznymi wśród młodzieży polskiej.

Działalność naukowa w Katedrze w początkowym okresie jej istnienia koncentrowała się wokół badania gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny, a następnie wokół prac prowadzonych wspólnie z PAN oraz Instytutem Językoznawstwa Akademii Nauk BSRR nad przygotowaniem i wydaniem 5-tomowego *Słownika gwar białoruskich północno-zachodniej Białorusi i jej pogranicza*. Pracownicy Katedry uczestniczyli również pod kierunkiem prof. Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej w przygotowywaniu materiałów do 6-tomowego *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny*. Dużym osiągnięciem zespołu językoznawczego Katedry pod kierunkiem naukowym prof. Elżbiety Smułkowej było wydanie *Słownika nazw terenowych północno-wschodniej Polski*, wyróżnionego Nagrodą Ministra Edukacji Narodowej. Prace w zakresie leksykografii są prowadzone nadal. W końcowej fazie przygotowania do druku znajduje się *Wielki słownik białorusko-polski* opracowany przez zespół Katedry. Wśród prac językoznawczych na szczególną uwagę zasługują monografie prof. E. Smułkowej dotyczące słownictwa gwarowego wschodniej Białostoczczyzny i studiów nad akcentem języka białoruskiego. Na przełomie lat 1970. i 1980. badania naukowe w Katedrze koncentrowały się na białoruskim folklorze wschodniej Białostoczczyzny. Ich wynikiem była m. in. monografia prof. Aleksandra Barszczewskiego *Białoruska obrzędowość i folklor wschodniej Białostoczczyzny*. Wśród bogatego dorobku prof. Barszczewskiego należy wymienić również monografie poświęcone białoruskiemu ruchowi literackiemu w Polsce oraz piśmiennictwu emigracyjnemu. Badanie działalności naukowej, literackiej i publicystycznej diaspory białoruskiej to następny nurt prac naukowo-badawczych Katedry. Rezultatem badań prowadzonych w tym zakresie jest m. in. pierwsza w świecie monografia autorstwa dr hab. Niny Barszczewskiej prezentująca poglądy naukowców diaspory białoruskiej na temat roli i miejsca języka w życiu narodu.

Nie mniej ważną dziedziną działalności pracowników Katedry jest przygotowywanie skryptów i podręczników dla studentów. Pracownicy

Katedry są też autorami programów szkolnych i podręczników do szkół z białoruskim językiem jako dodatkowym przedmiotem nauczania.

Od samego początku istnienia Katedra była organizatorem licznych konferencji naukowych. W 1993 roku Katedra Białorutenistyki we współpracy z Polskim Towarzystwem Białorutenistycznym zainicjowała coroczną Międzynarodową Konferencję Naukową „Droga ku wzajemności”. Do współpracy w organizacji i przeprowadzaniu tej konferencji zaangażowały się liczne zagraniczne placówki naukowe, a wśród nich: Białoruski Uniwersytet Państwowy, Międzynarodowa Asocjacja Białorutenistów, Naukowo-Oświatowe Centrum im. Franciszka Skaryny w Mińsku, Polski Instytut w Mińsku, Białoruski Instytut Nauki i Sztuki w Nowym Jorku oraz Białoruska Biblioteka im. Franciszka Skaryny w Londynie. Z Katedrą Białorutenistyki regularnie współpracują i uczestniczą w konferencjach pracownicy naukowcy uczelni krajowych (m. in.: Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Mazursko-Warmińskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetów w Opolu i w Zielonej Górze). Materiały z poszczególnych edycji tej Konferencji są drukowane w roczniku Katedry „Acta Albarruthenica”.

Oprócz pracy naukowo-badawczej Katedra Białorutenistyki przywiązuje szczególną wagę do kształcenia kadr białorutenistycznych, przygotowujących specjalistów w zakresie literaturoznawstwa, językoznawstwa i kulturoznawstwa. Ramowy program studiów umożliwia studentom rozszerzenie zainteresowań o studia polonistyczne: mają oni możliwość wyboru programu poszerzonego o dodatkowy kierunek – filologię polską lub od II roku studiów macierzystych – równoległych studiów na polonistyce. Katedra oferuje również specjalizację zawodową nauczycielską. Obecnie Katedra prowadzi jednolite magisterskie pięcioletnie studia dzienne. Limit przyjęć na studia – 40 osób. W roku akademickim 2006/2007 w Katedrze Białorutenistyki studiuje 158 studentów. Od roku akad. 2007/2008 Katedra Białorutenistyki przechodzi na dwustopniowy system kształcenia (studia licencjackie i magisterskie). W ciągu 50 lat swego istnienia Katedra Białorutenistyki UW wykształciła około 350 magistrów filologii białoruskiej. Od 13 lat Katedra jest opiekunem merytorycznym i organizacyjnym Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce.

Z myślą o zasileniu w przyszłości kadry naukowo-dydaktycznej, na Wydziałowym Studium Doktoranckim są przygotowywani przyszli doktorzy-białoruteniści, nad którymi opiekę naukową sprawują profesoria i doktorzy habilitowani Katedry.

Jak Państwo widzą, działalność Katedry Białorutenistyki jest bardzo rozległa i szeroka. Katedra Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego jest w stanie wykształcić i zabezpieczyć zapotrzebowanie na specjalistów w tej dziedzinie wszędzie tam, gdzie będą oni potrzebni, tym bardziej, że sprzyjająca atmosfera i życzliwy stosunek uczelni daje możliwość studiowania w Katedrze również osobom, które w swoich krajach mają trudności, jakich i my wcześniej doświadczyliśmy.

Kończąc, raz jeszcze chciałabym serdecznie pogratulować Kierownictwu Katedry, wszystkim jej pracownikom oraz Panu Dziekanowi, a także podziękować za dotychczasową pracę i osiągnięcia. Życzę, aby i dalej Państwo mieli chętnych do studiowania w Waszej Katedrze. Myślę, że z tym nie ma problemu, a z tego, co widzę, jest coraz większe zainteresowanie naszymi sąsiadami i Katedrą Białorutenistyki, której ranga będzie rosła nadal.

Dziękuję za uwagę.

Acta Albaruthenica

6

2007

Katedra Białorutenistyki
Uniwersytetu Warszawskiego

Droga ku wzajemności

**50 lat białorutenistyki
na Uniwersytecie Warszawskim**

Redakcja naukowa
Mikołaj Timoszuk i Mikołaj Chaustowicz

Warszawa 2007